

Toekomst sociale zekerheid

Peter van Lieshout

Utrecht 11 juni 2017

Nieuwe economie

- Grote woorden
 - WEF: Vierde industriële revolutie
 - Hannover: Industrie 4.0
 - Robot-debat
 - Airport economics

Hoező vierde revolutie?

- Vierde?
 - Sensoren, AI, Machine learning
- Revolutie
 - Gordon versus Second Machine Age
 - Kunnen vliegen, bellen en goed drinkwater waren echte revoluties
- Raadsel:
 - GDP groeit nauwelijks de laatste 2 decennia

Kleinere revoluties

- Autonome auto's
 - Niet techniek maar effect groot
- 3D-printing
- Robotics
- New Materials
 - Grafeen 200 keer sterker dan staal
- IoT, blockchain
- AI: Dr Watson
- Installatiebranche
 - BIM, predictief onderhoud, domotica, decentrale energie

Tipping points in 2025

- 10 % mensen draagt kleren die verbonden zijn met internet – 91%
- 1 triljoen sensoren via internet – 89%
- 10 % brillen via internet – 86%
- 3-D printen auto in productie – 84%
- Eerste overheid vervangt verkiezing door big data strategie – 83%
- Eerste implanteerbare telefoon commercieel verkrijgbaar – 82%
- Eerste transplantatie 3-D lever – 76%
- 30% corporate audits door AI – 75%
- Meer trips via carsharing dan prive-auto – 67%
- Eerst stad (meer dan 50.000 inwoners) zonder stoplichten – 63%
- Eerste AI-machine in Raad van Bestuur – 45%

Effecten – bottom up analyse

1. Werkprocessen
2. Structuur van werk
3. Werkorganisaties
4. Organisatie van bedrijven
5. Arbeidsmarkt
6. Sociale Zekerheid
7. Sociale Structuur

- Gaat om tendensen

I. Werkprocessen

- Innovatie van aard veranderd
 - Apple, IHC Merwede
- Komt overal vandaan
 - Alle onderdelen van de keten – zie FD
- Iedereen doet mee
- Tempo gaat omhoog
- Gaat niet alleen om productie, maar ook om het absorptievermogen
- Werken en leren steeds minder te scheiden
- Innovatie van staf naar lijn

2. Structuur van werk

- Functies verdwijnen – 47% in 20 jaar
 - Beperkte invalshoek robot-debat (mbo)
- Van functie naar activiteit
 - Jobcrafting voor iedereen
 - Vgl Zweden
- Van baan naar klus
 - Duur van banen neemt af
 - Meerdere na en naast elkaar
- Van werknemer naar opdrachtnemer
 - Internetaanbestedingen
- Van werkgever naar regisseur

3. Organisatieontwikkeling

- Medewerker: deskundig of dienstverlener
 - Problemsolving: hire for attitude, train for skills
- Sturen en behouden van talenten
 - Flexibele hiërarchie
 - Nieuwe manieren van waarderen en belonen
 - Uitdagingzoekers (vergelijk opleidingen)
- Innovatie van staf naar lijn
 - Levensduur merken en producten loopt sterkt terug: S&P 500 van 60 naar 18 jaar
- Business Intelligence
 - Hoe voorspel je disruptie?

4. Arbeidsmarkt

- Meer of minder banen?
 - Reshoring, of juist meer diensten
 - Groei zat in kinderopvang, horeca, beveiliging
 - Arbeidsmarkt is niet statisch
 - Zie jaren negentig: van 4,5 naar 6,5 miljoen banen
- Wel herstructurering
 - Nu: verdwijnen middenbanen
 - Straks ... publieke sector, HBO-banen

En de sociale zekerheid?

- Eerste afslag: werk voor iedereen of niet
 - Niet
 - Oude socialistische droom: bevrijding van de arbeid
 - Basisinkomen
 - Razend snel populair
 - Participatieinkomen
 - Zij we al lang voorzichtig mee bezig
 - Wel
 - Werk meer dan inkomensvormend
 - Identiteit
 - Sociaal netwerk

Nieuwe SZ: individueel

- Vier modellen: collectief en individueel
 - Individueel:
 - via de werkgever: employee benefits (ziektekosten, pensioen) – VS
 - Probleem: grote ongelijkheid
 - via werknemer
 - Spaarpotjes: nieuwe landen
 - Voordeel: risicospreiding (vergelijk pensioenen)
 - Voordeel: mogelijkheid ingroeiscenario's
 - NL: al heel voorzichtig die kant op

Nieuwe SZ: collectief

- Collectieve arrangemente
 - Collectief via de werkgever en werknemer: sociale zekerheid – Continentaal Europa
 - Probleem niet iedereen meer vast contract
 - Sectorale dominantie van partijen
 - Collectief via de overheid – Scandinavië
 - Probleem: goede incentives (ziekteverzuim)

Nieuwe SZ via de overheid

- Tendens: regel het deels meer generiek
 - Zweden: scholingsaanspraken voor iedereen
 - Niet meer sector- of baangebonden
 - Denemarken: verzekeringsplicht voor pensioen
 - Niet meer verplichte aansluiting bij baan
 - België, Duitsland, Italië: geleidelijke samenvoeging WW en bijstand
 - Publiek stevig inzetten op transitiebudgetten
 - Duitsland, Scandinavië: ontwikkelingsgerichte cao's
- En deels meer individueel
 - Exit pensioenregelingen, cao's

En is dit voldoende?

• • • •